

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПРИКАРПАТСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ВАСИЛЯ СТЕФАНІКА

Навчально-науковий Юридичний інститут

Кафедра конституційного, міжнародного та адміністративного права

КНИШ ВІТАЛІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

ПРАВО ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

(методичні вказівки для підготовки до семінарських занять здобувачів
магістерського рівня освіти денної форми навчання)

Освітня програма «Право»

Спеціальність 081 Право

Галузь знань 08 Право

Затверджено на засіданні кафедри
Протокол № 1 від 28 серпня 2023 р.

Івано-Франківськ, 2023

УДК 34 [4:341.215.2]

ББК 67.51

Кн 53

Кн 53 Книш В.В. Право Європейського Союзу: *методичні вказівки для підготовки до семінарських занять студентів денної форми навчання за спеціальністю 081 «Право» освітнього рівня «Магістр»* [текст]. Івано-Франківськ: Навчально-науковий Юридичний інститут Прикарпатського національного університету імені В. Стефаника, 2023. 14 с.

Методичні вказівки розроблені на основі навчального плану Навчально-наукового Юридичного інституту Прикарпатського національного університету ім. Василя Стефаника і призначений для проведення семінарських занять з курсу «Право Європейського Союзу».

В даних методичних вказівках прописані рекомендації для підготовки кожної з тем спецкурсу, література та нормативно-правові акти, завдання до семінарських занять, завдання казуси, перелік контрольних запитань та інші наукові джерела, що сприятиме поглибленому вивченню та засвоєнню відповідних тем.

Методичні вказівки з дисципліни «Право Європейського Союзу» призначені магістрантів та усіх, хто цікавиться даною навчальною дисципліною.

©Книш В. В., 2023

© Прикарпатський національний університет ім. Василя Стефаника, 2023

Зміст

Вступ	3
Плани і завдання семінарських (практичних занять)	4
Список джерел та літератури, рекомендованих для підготовки до занять	12

ВСТУП

Метою вивчення навчальної дисципліни «Право Європейського Союзу» є формування у студентів цілісного уявлення про міжнародне право як особливу систему права, його структуру, предмет і суб'єктів, джерела та основні галузі; надання необхідних знань національних і європейських правових актів, умінь та навичок правильного їх застосування; формування вмінь і навичок роботи з нормативно-правовими документами, їх грамотну класифікацію, вміння правильно використовувати юридичні терміни; формування наукового світогляду; визначення проблем, що виникають при його застосуванні та шляхи їх усунення.

Основними цілями вивчення дисципліни «Право Європейського Союзу» є опанування студентами теоретичною і нормативною базою права ЄС; вміння застосовувати на практиці теоретичні знання з міжнародно-правових питань, що постають у сфері сучасних міжнародних та європейських відносин; засвоєння студентами концептуальних основ походження та сутності права Європейського Союзу.

За результатами семінарських планується досягнення наступних компетентностей:

Загальні компетентності:

1. Знання положень чинного європейського права.
2. Здатність аналізувати основні проблеми права ЄС.
3. Здатність оперувати основними поняттями та аналізувати елементи механізму правового регулювання міжнародних та європейських відносин.
4. Здатність розуміти особливості співвідношення міжнародного, європейського та національного права, а також загальнолюдських та національних цінностей.
5. Прагнення до гармонізації міжнародних, європейських та національних відносин.

Фахові компетентності:

1. Вміння оперувати юридичними засобами захисту і забезпечення прав особи через механізми права ЄС.
2. Здатність аналізувати зміст норм права ЄС.
3. Вміння тлумачити і застосовувати положення чинного європейського права.
4. Здатність узагальнювати практику застосування принципів та норм європейського права, а також уміння робити відповідні висновки.
5. Вміння здійснювати правильну юридичну кваліфікацію відносин, які стосуються міжнародних, міждержавних та європейських проблем правового регулювання.
6. Здатність до консультування з правових питань у сфері публічних міжнародних, міждержавних та європейських відносин.

ПЛАНІ І ЗАВДАННЯ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ)

Змістовий модуль 1. Право ЄС. Загальна характеристика. Основні інституції Європейського Союзу

Семінарське заняття № 1

Тема 1. Європейське співтовариство та Європейський Союз.

Правовий статус держав-членів ЄС (2 год)

1. Зародження та розвиток ідеї європейської єдності. Витоки європейської ідеї. Панєвропеїзм ХХ сторіччя. Європа на шляху інтеграції.
2. Передумови виникнення європейських співтовариств. Ідеї Монне. План Шумана.
3. Початок європейської інтеграції. Європейське співтовариство вугілля і сталі.
4. Римські договори. Заснування СЕС і Євроатому.
5. Маастрихтський договір 1992 р. та утворення Європейського Союзу.
6. Амстердамський договір. Еволюція Європейського Союзу та європейського права.
7. Ніщський договір 26.02.2001 р.
8. Дискусії щодо європейської конституції. Лісабонський договір 2007 р.
9. Субсидіарність. Обов'язки держав-членів щодо Співтовариства. Примусове здійснення обов'язків держав-членів.

Семінарське заняття № 2

Тема 2. Основні похідні та неписані джерела права ЄС. Дія норм права ЄС (2 год)

1. Поняття та визначення права Європейського Союзу. Структура права Європейського Союзу.

2. Співвідношення європейського права та права Європейського Союзу.
Право Європейського Союзу в системі міжнародного права.
3. Поняття джерел європейського права. Система джерел європейського права.
4. Право Європейського Союзу, внутрішньодержавне (національне право) та міжнародне право: співвідношення та взаємодія.
5. Принципи права Європейського Союзу.
6. Первинне законодавство. Визначення первинних джерел. Юридична сила первинного законодавства.
7. Похідне законодавство. Постанови ЄС. Директива. Ознаки директиви. Транспозиція директив. Рішення. Необов'язкові акти. Прецедентне право Суду Європейського Союзу.
8. Нетипові акти. Односторонні акти. Договірні акти. Додаткове законодавство. Офіційні угоди. Акти, які ухвалюють держави-члени за спільною згодою. Зовнішні джерела.
9. Угоди, укладені Співтовариством. Угоди, що «пов'язують» Співтовариство. Договори, що укладаються Співтовариствами з міжнародними організаціями і третіми державами.
10. Співвідношення права Європейського Союзу з національним правом держав-членів. Розподіл повноважень між Співтовариством і державами-членами.
11. Пряма дія Права ЄС.
12. Відповідальність держав в разі порушення права ЄС. Наслідки підсудності. Мінімальна підсудність. Посилена підсудність.

Семінарське заняття № 3

Тема 3. Європейський парламент та Рада Європейського Союзу

(2 год)

1. Еволюція Європейського Парламенту. Місце Європейського Парламенту в системі органів Європейського співтовариства.

2. Порядок формування Європейського парламенту.
3. Функції та повноваження Європейського парламенту.
4. Структура й організація роботи Європейського парламенту.
5. Голова Європейського парламенту: порядок обрання та повноваження.
6. Склад та порядок формування Бюро Європейського парламенту. Його повноваження. Комісії Європейського парламенту.
7. Політичні групи та парламентські комітети. Політичне управління, бюджет і законодавство.
8. Статус Ради Європейського Союзу. Склад і порядок формування Ради Європейського Союзу.
9. Повноваження Ради Європейського Союзу.
10. Порядок роботи та прийняття рішень у Раді Європейського Союзу.

Семінарське заняття № 4

Тема 4. Європейська комісія. Судові органи ЄС. Допоміжні інституції ЄС (2 год)

1. Місце Європейської комісії в системі органів Європейського Союзу. Склад, порядок формування та повноваження Європейської Комісії.
2. Правовий статус членів Європейської комісії. Гарантії їхньої незалежності.
3. Голова Європейської Комісії та його повноваження. Правовий статус заступників голови та комісарів Європейської комісії.
4. Генеральні директорати та інші структурні підрозділи Європейської Комісії. Політична відповідальність Європейської Комісії.
5. Організаційно-правова структура судової системи Європейського Союзу. Основні принципи та правила судового провадження.
6. Порядок формування Суду Європейських Співтовариств. Розмежування юрисдикції Суду Європейських Співтовариств і Суду першої інстанції.

7. Економічний і соціальний комітет. Комітет регіонів. Науково-технічний комітет Євроатому. Економічний і фінансовий комітет. Комітет митного кодексу. Транспортний комітет. Комітет зайнятості. Функції комітетів.
8. Банківська система ЄС.

Змістовий модуль 2. Галузі права ЄС

Семінарське заняття № 5

Тема 5. Основні свободи внутрішнього ринку Європейського Союзу (2 год)

1. Поняття внутрішнього ринку в праві Європейського Союзу. Вільний рух товарів. Заборона митних зборів еквівалентних їм платежів.
2. Заборони на внутрішньому ринку ЄС. Заборона дискримінаційного внутрішнього оподаткування. Заборона кількісних обмежень. Обмеження експорту.
3. Дозволи на внутрішньому ринку ЄС. Вільний рух осіб. Вільний рух працівників.
4. Свободи на ринку ЄС. Свобода заснування та економічної діяльності. Вільний рух послуг. Свобода отримання послуг. Вільний рух капіталів і платежів.

Семінарське заняття № 6

Тема 6. Європейська політика сусідства (2 год)

1. Особливості становлення Європейської політики сусідства. Інструменти європейського сусідства та партнерства.
2. Розвиток східного партнерства ЄС. Переваги Європейської політики сусідства.
3. Підписання Угоди про партнерство і співробітництво між ЄС та Україною. План дій Україна – ЄС.
4. Підписання Угоди про асоціацію з ЄС 2014 року. Особливості Угоди.

5. Країни-члени Європейської політики сусідства.

Семінарське заняття № 7

Тема 7. Митне та податкове право ЄС. Торгове право ЄС (2 год)

1. Поняття, становлення та ознаки митного права ЄС.

2. Джерела митного права ЄС.

3. Особливості митних та податкових зборів в ЄС. Митні збори.

Податки з обороту. Акцизи. Сільськогосподарські збори. Демпінгові збори.

4. Митний союз: мета створення, напрями діяльності. Скасування митних зборів між країнами – членами Митного союзу. Опосередковане оподаткування. Загальний митний тариф. Митний кодекс Європейського Союзу. Митна територія. Митні режими. Митні формальності під час ввезення товарів на митну територію Європейського Союзу. Привілейовані операції. Митний борг. Оскарження дій митної влади.

5. Поняття та особливості становлення податкового права Європейського Союзу.

6. Джерела податкового права. Засновницькі угоди. Регламенти. Директиви. Рішення. Рішення суду Європейських Співтовариств. Міжнародний договір. Правова доктрина.

7. Поняття податкової системи. Види податків. Правове регулювання податків.

8. Загальна торгова політика і торгове право ЄС. Джерела торгового права ЄС.

9. Регулювання імпорту товарів. Регулювання експорту товарів. Квотування і ліцензування. Система захисних торгових заходів в ЄС.

Семінарське заняття № 8

Тема 8. Трудове і соціальне право Європейського Союзу (2 год)

1. Основні етапи розвитку трудового та соціального права ЄС.

2. Соціальна політика Європейського Союзу та її основні моделі.
Заборона дискримінації в сфері трудового та соціального права ЄС.
3. Охорона праці. Права працівників у разі їх звільнення.
4. Право працівників Європейського Союзу на участь в управлінні підприємством.
5. Соціальне забезпечення в Європейському Союзі.

Семінарське заняття № 9

Тема 9. Захист прав людини в ЄС. Право зовнішніх зносин ЄС

(2 год)

1. Становлення та розвиток захисту прав людини в ЄС.
2. Місце принципу поваги прав людини в договорах Євросоюзу з третіми країнами.
3. Європейське громадянство.
4. Хартія основних прав Європейського Союзу.
5. Інституційний механізм Європейського Союзу в сфері захисту прав людини.
6. Гармонізація законодавства в ЄС.
7. Міжнародна правосуб'єктність Європейського Союзу.
8. Договірна практика Європейського Союзу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ, РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДО ЗАНЯТЬ

1. Гердеген М. Європейське право: пер. з нім. К.: К.І.С., 2021. 524 с.
2. Дайнен Д. Дедалі міцніший Союз. Курс європейської інтеграції / пер. з англ. М. Марченко. К.: К.І.С., 2006. 699 с.
3. Дахно І. І. Право Європейського Союзу [Текст]: навч. посібник /За ред. д.е.н., проф. І. І. Дахна / І. І. Дахно, В. М. Алієва-Барановська. К.: «Центр учбової літератури», 2017. 416 с.
4. Європейська інтеграція [Текст] навч. посібник /за ред. М. І. Макаренка, Л. І. Хоменка. К.: «Центр учбової літератури», 2018. 344 с.
5. Європейське право. Право Європейського союзу. Кн. 1: Інституційне право Європейського союзу / [Муравйов В.І. та ін.]. 2015. 307 с.
6. Державний суверенітет в умовах європейської інтеграції: моногр. / за ред. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. К.: Право України, 2012. 336 с.
7. Звіт про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2019 рік. Результати та плани. Україна Європа. URL: http://eu-ua.org/sites/default/files/inline/files/zvit_implementation-2019-4.pdf
8. Історія європейської інтеграції від Римської імперії до Європейського Союзу: моногр. / під ред. І. В. Яковюка. К.:Право України, 2012. 208 с.
9. Книш В. В. Право Європейського Союзу (англ. мовою): навчально-методичний посібник для забезпечення самостійної роботи студентів денної форми навчання. Івано-Франківськ, 2023.
10. Книш В. В. Право Європейського Союзу (англ. мовою): методичні вказівки і завдання для підготовки до семінарських (практичних) занять студентів денної форми навчання. Івано-Франківськ, 2023.
11. Комарова Т. В. Юрисдикція Суду Європейського Союзу: моногр. Х.: Право, 2010. 360 с.
12. Копійка В. В. Європейський Союз: історія і засади функціонування: посіб. / за ред. Л. В. Губерського. К.:Знання, 2009. 75 с.

13. Кравчук І. В. Гармонізація національних правових систем з правом ЄС. К.: Слово, 2004. 319 с.
14. Луць Л. А. Європейські міждержавні правові системи та проблеми інтеграції з ними правової системи України (теоретичні аспекти): моногр. К.: Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького НАН України, 2003. 304 с.
15. Мусис Н. Усе про спільні політики Європейського Союзу: пер. з англ. К.: К.І.С., 2021. 446 с.
16. Назаренко М.О. Комплексний механізм реалізації євроінтеграційної політики України: дис. кандидата наук з держ. упр. за спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» // Одеський регіональний інститут державного управління НАДУ при Президентові України. Одеса. 2014. 238 с.
17. Право Європейського Союзу: навч. посіб. / за заг. ред. Р. А. Петрова. 2-ге вид. К.: Істина, 2020. 376 с.
18. Право Європейського Союзу: підруч. / за ред. В. І. Муравйова. К.: Юрінком Інтер, 2011. 704 с.

